

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**В.о. декана факультету історії та міжнародних відносин
доц. Віталій АНДРЕЙКО
«   » червня 2022 р.**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 032 Історія та археологія
Освітня програма: Історія
Статус дисципліни: обов'язкова
Мова навчання: українська**

Ужгород – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Викладацька діяльність у закладах вищої освіти» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти (1-ого року навчання денної та заочної форми навчання) галузі знань 03 – Гуманітарні науки, спеціальності 032 – Історія та археологія, освітньої програми «Історія».

Розробник: **Василь МІЩАНИН**, д.і.н., доцент, професор кафедри модерної історії України та зарубіжних країн,

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

Протокол № 11 від 10 червня 2022 року

Завідувач кафедри _____ доц. Ігор ШНІЦЕР
«10» червня 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

Протокол № 8 від «22» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії _____ доц. Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Рік підготовки: 1-й р.навч.	Рік підготовки: 1-й р.навч.
Загальна кількість годин: 90 Всього аудиторних – 36		
Кількість модулів: 1	Семестр: 2-й	Семестр: 2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 самостійної роботи студентів – 2	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські):	
	12	8
Вид підсумкового контролю: семестровий	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: залік	Самостійна робота:	
	54	72

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: Викладацька діяльність у закладах вищої вивчає організацію навчального процесу підготовки кадрів вищої освіти відповідного напрямку за сучасними дидактичними принципами. Вивчення даного курсу дозволяє магістрантам отримати цілісну та логічно-послідовну систему знань про дидактику підготовки кадрів у вищій школі, розкрити концепцію, основи теорії, методики та методології викладання історичних дисциплін у системі вищої освіти.

Завдання навчальної дисципліни «Викладацька діяльність у ЗВО»:

методичні: дослідити закономірності, принципи, методи та форми викладання історичних дисциплін у вищій школі;

практичні: вивчити історичний досвід, оволодіти новітніми науковими досягненнями у галузі педагогічної науки для впровадження їх у процес загальноосвітньої та суспільно-гуманітарної підготовки майбутніх спеціалістів; стимулювати студентів до безперервної самоосвіти та самовдосконалення у майбутній професійній діяльності.

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, вивчення навчальної дисципліни «Викладацька діяльність у закладах вищої освіти» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти магістерського рівня таких **компетентностей**:

- ЗК – 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК – 02. Здатність працювати автономно.
- ЗК – 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК – 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК – 06. Здатність працювати у міжнародному контексті.
- ЗК – 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- ЗК – 08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК – 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК – 10. Здатність діяти соціально відповідально та з усвідомленням громадянської позиції.
- ЗК – 11. Здатність до комунікації та співпраці у складі колективу.
- ЗК – 12. Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.
- ФК – 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.
- ФК – 02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.
- ФК – 03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
- ФК – 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.
- ФК – 06. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової перед вищої та вищої освіти, наукових установах.
- ФК – 07. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.
- ФК – 08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями
- ФК – 09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.
- ФК – 10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.
- ФК – 12. Здатність застосовувати принципи і методи педагогіки та психології в навчально-виховному процесі у вищих навчальних закладах та в системі післядипломної освіти.
- ФК – 13. Здатність постійно займатися професійною самоосвітою та самовихованням.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Викладацька діяльність у закладах вищої освіти**» є опанування наступних навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 01. – Теоретичні та методологічні проблеми історичної науки;
- ОК 08. – Професійна інтеграція історика в інформаційну епоху.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Історія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх	ПРН-1

досліджень.	
Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.	ПРН-2
Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.	ПРН-3
Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних технологій.	ПРН-4
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки	ПРН-5
Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	ПРН-7
Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацьовувати фонди музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.	ПРН-8
Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн.	ПРН-9
Оволодіння принаймні однією іноземною мовою на рівні, достатньому для спілкування та опанування фахової літератури. Віддається перевага передовсім англійській мові, що не виключає можливості й необхідності оволодіння й іншими іноземними мовами.	ПРН-10
Вміння аналізувати, узагальнювати і розповсюджувати кращий досвід організації навчального процесу, методичної і наукової роботи.	ПРН-11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Викладацька діяльність у закладах вищої освіти**».

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знання основних положень сучасної філософії вищої освіти, дидактичних основ педагогічного процесу у ЗВО, сучасних активних й інтерактивних методів навчання студентів. Розуміння основ організаційно-методичного забезпечення навчального процесу, усвідомлення ролі кафедри в управлінні навчальним процесом.	ПРН-1 ПРН-2
Вміння визначати об'єкт і предмет методики історії як науки; викладати систему концептуальних ідей та поглядів на стратегію і головні напрями розвитку освіти; характеризувати основні складові Болонського процесу; аналізувати особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-9 ПРН-10
Вміння визначати зміст освіти; характеризувати систему стандартів вищої освіти; простежувати напрями та аналізувати форми реалізації принципу безперервної освіти. Розуміти специфічність різноманітних моделей навчання на відстані.	ПРН-7 ПРН-9
Проявляти розуміння сутності процесу навчання. Виробити вміння демонструвати взаємозв'язки між закономірностями, принципами і	ПРН-5 ПРН-8

правилами навчання історії у ЗВО; визначати змістовну та процесуальну складові історичних знань студентів; характеризувати умови та особливості впровадження особистісно орієнтованої парадигми освіти.	
Вміння класифікувати методи навчання за різними підходами; аналізувати зміст методів навчання історії; характеризувати інтерактивне навчання як активну взаємодію його учасників; виявляти специфіку застосування інноваційних методів та технологій при викладанні історичних курсів; визначати сукупність засобів навчання історії, їх місце у реалізації навчального процесу.	ПРН-4 ПРН-8
Знати трактування понять видів навчання. Уміння вирізняти структуру, функції та види вузівських лекцій; визначати специфіку проведення лабораторно-практичних занять; характеризувати види семінарів з історії; виділяти навчальні та виробничі практики за цільовим призначенням і змістом роботи; виокремлювати види і напрямки самостійної та науково-дослідної роботи студентів.	ПРН-9 ПРН-11
Вміння виокремлювати викладацьку та наукову складові у діяльності викладача історії; визначати зміст, складові та учасників атестаційного процесу; характеризувати функції викладача історії та вимоги до нього.	ПРН-4 ПРН-11
Знання форм організації міжособистісної взаємодії студентів у процесі навчання; дидактичних засобів та методики їх використання у навчальному процесі. Вироблення методики організації і проведення лекційних, семінарських, лабораторно-практичних занять; педагогічні умови самостійної роботи студентів; Уміння визначати функції та види контролю; характеризувати зміст методів контролю; розкривати зміст критеріїв оцінювання теоретичної і практичної підготовки студентів. Розуміння особливостей формування продуктивного освітнього середовища у вищій школі	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-7 ПРН-11
Отримання досвіду використання найбільш ефективних методів навчання, виховання і розвитку студентів, набуття початкового досвіду ведення науково-методичної роботи, дослідно-експериментальних форм педагогічної діяльності.	ПРН-3 ПРН-5 ПРН-8

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- тестові завдання;
- аналітичні реферати, есе, презентації;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на семінарських заняттях, виконання практичних завдань тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, захисту реферату, презентації.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- активність та результативність роботи на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуальної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	60	100
5	7	7	7	7	7		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	кількість	Максимальна к-ть балів (сумарна)
Практичні (семінарські заняття)	8	20
Анотація, доповідь, презентація, реферат	1	20
Модульна контрольна робота	1	60
Разом		100

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *доповіді* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентацій* є здатність узагальнювати матеріал та вміння презентувати його, використовуючи візуальні джерела. Критеріями оцінювання *рефератів* є здатність реферування наукових публікацій.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на три питання. Кожне питання оцінюється у 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу. Історичні основи розвитку теорії освіти і навчання та методика викладання.

Основні поняття про методику викладання історії у закладах вищої освіти. Предмет і завдання курсу, його місце в системі фахової підготовки історика. Термінологічний апарат. Зв'язок предмету з іншими галузями наукових знань. Огляд джерел, наукової і навчально-методичної літератури. Визначення поняття «дидактика» в сучасному розумінні сутності навчального процесу. Освітньо-дидактичні теорії в історії розвитку світової педагогічної думки (теорія матеріальної, формальної освіти, педоцентризму тощо). Особливості розвитку дидактики в умовах сучасної загальноосвітньої та вищої школи. Характеристика здобутків у напрямку методики викладання історичних дисциплін.

Тема 2. Концептуальні засади освіти у вищій школі.

Предмет, завдання і структура курсу «Викладацька діяльність у закладах вищої освіти». Національна доктрина розвитку освіти. Здобутки та недоліки реалізації державної національної програми реформування вищої освіти. Стан і завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Зміст освіти. Стандарт вищої освіти. Поняття навчального плану, навчальної програми. Безперервна історична освіта. Специфіка дистанційного навчання історії.

Тема 3. Основні риси вузівської історичної освіти.

Структура вищої освіти, рівні підготовки спеціалістів, система вищих навчальних закладів. Зміст освіти. Стандарт вищої освіти. Поняття навчального плану, навчальної програми. Безперервна історична освіта. Специфіка дистанційного навчання історії. Сутність процесу навчання. Закономірності навчання історії у ЗВО. Принципи і правила навчання історії у ЗВО. Структура історичних знань студентів. Особистісно орієнтоване навчання історії у вищій школі.

Тема 4. Види і форми організації навчального процесу вищої школи. Діагностика навчання історії.

Поняття видів навчання і форм, організації навчання. Лекції, методика їх підготовки і проведення. Методика організації та проведення практичних і лабораторних занять. Семінарське заняття з історії у ЗВО. Факультативи і спецкурси з історичних дисциплін. Індивідуальні та групові консультації. Організація навчальних і переддипломних практик. Організація самостійної та індивідуальної роботи студентів. Позанавчальні форми організації навчання у вищій школі. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів. Складові, функції та види контролю навчальної діяльності студентів. Методи та форми контролю. Системи оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів з історії.

Тема 5. Методи, засоби навчання історії і теоретичні основи виховання у ЗВО.

Зміст методів навчання історії у ЗВО. Класифікації методів навчання. Інтерактивні методи навчання історії. Методи та технології інноваційного навчання історії у вищій школі. Дидактичні основи педагогічного процесу. Дидактичні функції засобів навчання. Навчально-методичний комплекс за спеціальністю «Історія». Навчальний графік, робочі програми і тематичні плани. Організація аудиторної роботи зі студентами. Психолого-педагогічні засади сучасної концепції виховання у вищій школі.

Тема 6. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень. Науково-педагогічна творчість викладача історії.

Концептуальні основи управління науково-творчою діяльністю. Організація навчально-дослідної роботи студентів. Технологія управління навчально-творчою діяльністю студентів. Основні шляхи процесу наукового пізнання. Система організації науково-дослідної роботи студентів та види наукових студентських робіт. Виконання студентських наукових робіт. Методика організації курсового й дипломного проектування. Порядок подання дипломних та магістерських робіт до захисту. Організація праці викладача. Роль кафедри в управлінні навчальним процесом. Співвідношення наукової і педагогічної діяльності викладача історії. Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів з історії. Професіограма викладача історії.

6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	ла а б	інд	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни. Історичні основи розвитку теорії освіти і навчання та методики викладання.	15	4	2			9	12					12
Тема 2. Концептуальні засади освіти у вищій школі.	15	4	2			9	16	2	2			12
Тема 3. Основні риси вузівської історичної освіти.	15	4	2			9	16	2	2			12
Тема 4. Види і форми організації навчального процесу вищої школи. Діагностика навчання історії	15	4	2			9	16	2	2			12
Тема 5. Методи, засоби навчання історії і теоретичні основи виховання у ЗВО.	15	4	2			9	16	2	2			12
Тема 6. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень. Науково-педагогічна творчість викладача історії.	15	4	2			9	14	2				12
Усього годин	90	24	12			54	90	10	8			72

6.3. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назви тем	Кіл-ть год.
		денна
1.	Тенденції розвитку сучасної вищої освіти	2
2.	Основні положення кредитно-модульної системи організації	2

	навчального процесу	
3.	Загальні положення методики викладання історії у вищій школі. Методичне забезпечення діяльності кафедри	2
4.	Форми організації навчання у вищій школі. Методика підготовки і проведення практично-семинарського заняття	2
5.	Теоретичні основи виховання у вищій школі	2
6.	Професійно-педагогічна діяльність і особистість викладача вищої школи	2
	Разом	12

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА:

Написання і захист реферату на одну із запропонованих тем.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

- **Технічні засоби** – персональні комп'ютери, мультимедійний проектор.
- **Наочні засоби** – таблиці, карти, репродукції картин.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

Джерела:

1. Закон України «Про вищу освіту» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р. № 2984-III (із змінами та доповненнями станом на 2006 р.).
3. Закон України «Про освіту» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
4. Загальноєвропейський простір вищої освіти – досягнення цілей: Комюніке конференції міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти, м. Берген, 19-20 травня 2005 р. // Освіта України. № 50. 2005. 2 лип. С. 5.
5. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. 2002. 23 квітня.
6. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали). К., 2004.
7. Про національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України // Урядовий кур'єр. 2002. № 74. 17 квітня.
8. Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: Тимчасове положення // Наказ МОН України від 23.01.2004. №48.
9. Положення про державний вищий заклад освіти. Постанова кабінету Міністрів від 5 вересня 1996 року № 1074. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF>
10. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах; Наказ Міністерства освіти України від 2 червня 1993 року, №93. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>

11. Україна XXI століття. Державна національна програма «Освіта». К.: Райдуга, 1994. 61 с.

Основна література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: історія, теорія. К.: Либідь, 1998. <http://www.twirpx.com/file/237257/>
2. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. Київ: Центр навчальної л-ри, 2005. 398 с .
3. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі: Навчальний посібник. Харків: ФОП Шейніна О.В., 2009. 328 с.
4. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі: Курс лекцій: Навчальний посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. Умань : ПП Жовтий О., 2012. 256 с.
5. Гура О.І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
6. Вітвицька О.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. К.: Центр навч. літ., 2003. 316 с. http://www.vmurol.com.ua/upload/Navchalno_motodichna_robota/Navchalno_motodichna_materiali/Vitvicka_osnovi_pedagogiki_visho_shkoli.doc
7. Дроздова І.П. Методика викладання, педагогіка та психологія вищої освіти. Навчальний посібник. Харків: ХНАМГ, 2008. 140 с.
8. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. 200 с.
9. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник. Суми: СумДПУ, 2009. 122 с. <http://www.twirpx.com/file/615520/>
10. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. Київ: «Центр учбової літератури», 2007. 222 с.
11. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Київ: «Центр учбової літератури», 2009. 472 с.
12. Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2003. 183 с.

Додаткова література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: Підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів / Міжнародний фонд "Відродження". К.: Либідь, 1998. 558 с.
2. Андрущенко В.П., Бех І.Д., Волощук І.С., Глузман О.В., Гузій Н.В., Дем'яненко Н.М. Педагогіка вищої школи: підручник / АПН України; Інститут вищої освіти / Ред. В.Г. Кремень. К. : Педагогічна думка, 2009. 256 с.
3. Баханов К.О. Організація процесу навчання історії // Історія та правознавство. 2014. № 10-11 (362-363).
4. Біла Світлана, Смуток Леся. Методика викладання історії у вищому навчальному закладі. Методичні матеріали до самостійної роботи студентів. Навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Магістр» спеціальності 8.02030201 «Історія» денної форми навчання [для студентів вищих навчальних закладів]. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2013. 100 с.

5. Данилець Ю.В., Міщанин В.В. Методика викладання історії: навчально-методичні рекомендації з вивчення курсу (згідно вимог кредитно-модульної системи). Ужгород, 2009. 48 с.
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
7. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці // Вища школа: наук.-практ. вид. 2004. № 5-6. С. 54-61.
8. Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України. Збірник наукових праць. Суми-Харків: ВВП "Мрія-1" ЛТД, 2001. 218 с.
9. Кобиляцький І.І. Методи навчально-виховної роботи у вищій школі. Львів, 1970.
10. Корсак К.В. Світова вища освіта (Порівняння і визначення закордонної кваліфікації і дипломів). Київ: МАУП-МКА, 1997. 208 с.
11. Кремінь В. Філософія освіти ХХІ століття // Урядовий кур'єр. 2003. № 23. 6 лют. С. 6-7.
12. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. К. : Знання, 2011. 486 с.
13. Гура О.І. Педагогіка вищої освіти: Вступ до спеціальності: Підручник. Київ, 2005.
14. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
15. Кобиляцький І.І. Методи навчально-виховної роботи у вищій школі. Для магістрантів і молодих викладачів вузів. Львів, 2000.
16. Курилів В.І. Методика викладання історії. Курс підвищення кваліфікації вчителів історії: Навчальний посібник. Харків-Торонто, 2008.
17. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Посібник учителя. Харків, 2006.
18. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2018. 307 с.
19. Мороз Л.В. Організаційно-педагогічні умови формування готовності викладачів до виховної роботи у вищих навчальних закладах (формувальний експеримент) // Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. Київ, 2007. Вип. 53.
20. Мистецтво бути викладачем: Практич. посібн./А. Брінклі, Б. Дантес, С. Флемм, С. Флемінг, Ч. Форсі, Е. Ротшильд. За ред. О. С. Сидоренка. К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент- освіти в Україні», 2003. 144 с.
21. Петрук В.А. Інноваційні технології формування навиків педагогічної діяльності у майбутніх викладачів вищих навчальних закладів // Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. Київ, 2008. Вип. 55.
22. Пономарьов В.І. Формування хронологічної та просторової компетентності // Історія та правознавство. 2012. № 29 (309).
23. Романова Г.М. Застосування типологічного підходу у процесі психолого-педагогічної підготовки викладачів // Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. Київ, 2008. Вип. 56.
24. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навчальний посібник. Київ, 2004.
25. Курилів В.І. Методика викладання історії. Львів-Торонто, Світ, 2003. 256 с.
26. Левківський К. М., Сухарніков Ю. В. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Вища школа. 2004. № 5-6. С. 89.
27. Луціков Ю. А., Мамалига С. В. Досвід функціонування кредитно-модульної системи організації навчального процесу в університетах США // Наука і методика: Зб. наук.-метод. праць НМЦАО. 2004. №2. С. 147-151.
28. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Укл. М. Ф. Степко, Я. Я.

- Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков. К.: Вид-во НМЦВО МОНУ, 2004. 24 с.
30. Морзе Н. В. Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. К.: Наук.-метод. центр, 2001. Вип. 30. С. 32-43.
31. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. О.Г. Мороза. К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2001.
32. Нагаєв В. М. Ефективність підготовки кадрів за модульно-рейтинговою технологією. Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання «Модуль-2001» // Проблеми сучасного мистецтва і культури»: 36. наук. пр. К.: Науковий світ, 2001. С. 255-261.
33. Нагаєв В. М. Адаптація традиційної рейтингової оцінки до європейської кредитно-трансферної системи // Новий колегіум. 2005. № 3. С. 39-44.
34. Нагаєв В. М. Ефективність підготовки кадрів за модульно-рейтинговою технологією // Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання «Модуль-2001»: 36. наук. Праць: Проблеми сучасного мистецтва і культури. К.: Наук, світ, 2001. С. 255-261.
35. Нагаєв В. М. Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою технологією навчання // Педагогіка і психологія АПН України. 2000. № 3. С 84–88.
36. Нагаєв В. М. Система управління навчально-творчою діяльністю менеджерів за кредитно-модульною технологією навчання // Теорія і практика управління соціальними системами. 2005. № 2. С 33–43.
37. Ніколаєнко С. Вища освіта і наука – найважливіші сфери відповідальності громадського суспільства та основа інноваційного розвитку // Освіта України. 2005. № 24. С. 4–8. 29 бер.
38. Одерій Л. П. Оцінка в міжнародній системі освіти: Монографія. К.: ІСДО, 1995. 166 с.
39. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / За ред В. Г. Кременя. Київ-Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. 147 с.
40. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість: Монографія. Х.: «Каравела», 1998. 150 с.
41. Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посібник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 127 с.
42. Січкаренко Г.Г. Молоді викладачі вищих навчальних закладів України: професійний потенціал // Проблеми освіти: Науковий збірник / Кол. авт. Київ, 2008. Вип. 55.
43. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 т. / голова ред. кол. О. Г. Дзевєрін. Київ : Рад. шк., 1976 - 1977. Т. 5 : Статті . 1977. 639 с.
44. Сучасні системи вищої освіти: Порівняння для України / За заг. ред. В. Зубка. К.: Видавничий дім “КМ Academia”, 1997. 290 с.
45. Товажнянський Л. Л., Сокол Є. І. Болонський процес: цикли, ступені, кредити: Навч. посіб. – К.: МОН, 2004.
46. Тукало З.Ф. Педагогічні проекти як шлях підвищення професіоналізму вчителя //Історія та правознавство. 2015. №21 (409).
47. Ушинський К.Д. Твори: В 6 т. К.: Рад. шк., 1952.
48. Шейко В.М., Кушнаренко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К.: Знання, 2006. 307 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Інституту історії України НАН України URL: <http://history.org.ua/uk>
3. Офіційний сайт Інституту педагогіки НАПН України. URL: <https://undip.org.ua>
4. Український педагогічний журнал. URL: <http://uej.undip.org.ua/>

Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 2023/2024 н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібно підкреслити)

протокол № 9 від «29» серпня 2023 р. Завідувач кафедри [підпис] [Прізвище ініціали]
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібно підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)